

Zapiski bibliograficzne

ZIEMIE ZACHODNIE

M. SZCHANIECKI, K. ŚLASKI: Dzieje Pomorza słupskiego w wypisach. Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1961, s. 244.

Na powyższą książkę, przeznaczoną głównie dla młodzieży, złożony się fragmenty źródeł oraz opracowań naukowych dotyczących dziejów obecnego woj. koszalińskiego od VIII w. do 1945 r. (otwierają ją fragmenty z opisu Słowiańszczyzny zachodniej Adama z Bremy, kroniki Thietmara oraz Galla Anonima). Zamieszczone teksty źródłowe, wypisy z prac naukowych oraz wprowadzenia i komentarze autorów mówią nie tylko o najważniejszych wydarzeniach historycznych, ale również o życiu gospodarczym, kulturalno-obyczajowym, stosunkach narodowościowych i ludnościowych, walce o zachowanie polskości, polskich organizacjach na Pomorzu słupskim. Książkę zamyka opis wyzwolenia Pomorza Zachodniego w r. 1945 oraz fragment pracy naukowca niemieckiego prof. F. H. Gentzena, mówiący o granicy na Odrze i Nysie jako granicy pokoju.

Przedstawiana tu publikacja bogato jest ilustrowana zdjęciami miast, zabytków architektonicznych, reprodukcjami niektórych źródeł i dokumentów, mapami oraz szkicami.

B. DREWNIAK, A. PONIATOWSKA: Polonia szczecińska (1890—1939). Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1961, s. 142.

Po ogólnym omówieniu sytuacji Polonii w Niemczech, położeniu robotników polskich na Pomorzu Zachodnim autorzy szczegółowej charakteryzują działalność Polaków w Szczecinie w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Dla ruchu polskiego doniosłe zna-

czenie miało utworzenie konsulatu polskiego w Szczecinie w r. 1925 (autorzy przedstawiają działalność takich towarzystw polskich jak: Towarzystwa Polsko-Katolickiego, Oddziału Związku Polaków w Niemczech, Polskiego Towarzystwa Śpiewu im. Chopina, Polskiego Towarzystwa Sportowego „Orlęta”, Polskiego Towarzystwa Szkolnego, Towarzystwa Polskich Kobiet, Harcerstwa).

„SZCZECIN”. Miesięcznik Pomorza Zachodniego, zeszyt 4—5/1961. Wydaje: Zarząd Wojewódzki TRZZ i Szczecińskie Towarzystwo Naukowe. Szczecin 1961, s. 174.

Kolejny numer wymienionego czasopisma poświęcono w całości problematyce miast i osiedli woj. szczecińskiego. Po artykule wstępnym, najogólniej omawiającym zagadnienia miejskie, zamieszczono encyklopedyczne informacje o 47 miastach i osiedlach województwa (wiadomości historyczne, gospodarcze, informacje o zniszczeniach wojennych, odbudowie, planach rozwojowych, zabytkach architektonicznych). Opis każdego ośrodka uzupełnia herb, plany i reprodukcje.

Zeszyt zamyka — jak zawsze — „Notatnik Szczecina” (kronika kulturalna miasta, przegląd wydarzeń gospodarczych i społecznych).

„NADODRZAŃSKIE SZKICE HISTORYCZNE”. Lubuskie Towarzystwo Kultury i Wojewódzki Komitet Frontu Jedności Narodu. Zielona Góra 1960, s. 272.

Prace zamieszczone w powyższej publikacji zostały pierwotnie wygłoszone w formie referatów na seminarium zorganizowanym dla nauczycieli i działaczy kulturalnych woj. zielonogórskiego w r. 1959. Są to następujące

szkice: B. Miśkiewicza, Obrona polskiej granicy zachodniej w okresie wczesnofeudalnym; A. Kucnera, O przebiegu wojny polsko-niemieckiej w r. 1109; W. Korcza, Próba odzyskania utraconych ziem nadodrzańskich i niewyzyskane możliwości dziejowe w XIV i XV w.; Z. Rutkowskiego, Z dziejów pogranicza brandenbursko-dolnośląskiego w pierwszym ćwierćwieczu XX stulecia; W. Wołoszyna, wyzwolenie Ziemi Lubuskiej w 1945 r oraz fragment wspomnień J. Sroczynskiego, uczestnika walk o Wał Pomorski, Kołobrzeg, Berlin. Warto podkreślić, że opracowanie graficzne całości przedstawia się b. korzystnie.

ZOFIA SENFTOWA: Rozwój życia kulturalnego na Opolszczyźnie w latach 1946—1956. Instytut Śląski w Opolu, Komunikaty (seria monograficzna) nr 13. Opole 1961, s. 40.

Życie kulturalne Opolszczyzny zaczęło rozwijać się w niezwykle trudnych warunkach już z chwilą wyzwolenia tego regionu spod okupacji hitlerowskiej w r. 1945 (szczególnie szybko odradzały się dawniej istniejące i powstawały nowe zespoły chóralne w wielu miastach i wsiach Opolszczyzny). Pierwszym, na większą skalę, wydarzeniem

kulturalnym w Opolu były Ogólnopolskie Dożynki w dn. 14—15 IX 1946, których część artystyczna przedstawiała się b. bogato (odbył się m. in. konkurs regionalnych zespołów pieśni i tańca, otwarto pierwszą po wojnie wystawę plastyczną). W tymże roku na terenie całej Opolszczyzny powstały liczne domy kultury i wiejskie świetlice, które w życiu kulturalnym regionu odegrały niemałą rolę. Autorka omawia następnie i szczegółowiej charakteryzuje środowisko pisarskie, dziennikarskie, plastyczne, muzyczne, życie teatralne, naukowe oraz działalność takich instytucji jak: TWP, PTTK, „Estrady” itp.

BOŻENA STEINBORN: Otmuchów, Paczków (z cyklu: „Śląsk w zabytkach sztuki”). Zakł. Narod. im. Ossolińskich. Wrocław-Warszawa-Kraków 1961, s. 144.

Jest to bogato ilustrowane opracowanie dziejów i zabytków architektonicznych dwóch miast śląskich. Autorka daje zarys historyczny oraz omawia ogólnie rozwój przestrzenny tych ośrodków, a szczegółowiej omawia ich zabytki sztuki (m. in. zamek, pałac, ratusz, domy Otmuchowa; zabytki sztuki sakralnej, obwarowania średniowieczne Paczkowa).

Zestawił W. T.

NIEMCY W DOBIE IMPERIALIZMU

Niemcy w okresie I wojny światowej

FRANZ PETRI und PETER SCHÖLLER: Zur Bereinigung des Franktireurproblems vom August 1914. „Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte”, r. 9, 1961, nr 3, s. 234—248.

W sierpniu 1914 r. wojska niemieckie rozstrzelały na terenie Belgii ponad 6 tys. ludzi spośród cywilnej ludności belgijskiej i zniszczyły częściowo względnie spaliły większą liczbę miejscowości belgijskich. Zbrodnie te uzasadniano ze strony niemieckiej rzekomym udziałem belgijskiej ludności cywilnej w walkach lub dywersji skierowanej przeciwko wojskom niemieckim. Ze strony bel-

gijskiej stwierdzono natomiast, że ludność cywilna ani w walkach, ani w dywersji nie brała udziału i że zbrodnie niemieckie miały na celu steryzowanie ludności cywilnej. Spór między historykami belgijskimi a niemieckimi na ten temat ciągnął się przez długie lata. Dopiero trzy lata temu została utworzona z inicjatywy profesora uniwersytetu w Lowanium, Fernanda Mayence'a, belgijsko-niemiecka komisja historyczna, w skład której weszli ze strony belgijskiej: De Sturler, Mayence i van der Essen, a ze strony niemieckiej Conze, Rothfels i Petri. Komisja zbadała powyższą sprawę, a wyniki jej badań zostały ogłoszone w publikacji: